

Ελισάβετ Σιμουλίδου
Διπλ. Ψυχολόγος (dipl. Psych.) Παν/μίου Χαϊδελβέργης,
MSc Κλινικής και Κοινωνικής Ψυχολογίας Α.Π.Θ.
Εκπαιδευτικός,
Υπεύθυνη του Συμβουλευτικού Σταθμού Νέων
της Δ.Δ.Ε. Ανατολικής Θεσσαλονίκης,
Μέλος ΠΟΔΠ

**«ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΝΔΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΒΙΑΣ:
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ»**

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΣΤΗΝ ΗΜΕΡΙΔΑ ΓΙΑ ΤΑ ΜΕΛΗ ΟΔΠ
ΤΗΣ ΔΔΕ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
(16/12/2014, Αίθουσα Λ.Φωκίδη, Πανόραμα)

➤ **Δύο τύποι παρεμβάσεων:**

Πρωτογενούς πρόληψης: Σε όλους τους μαθητές/τριες πριν την εμφάνιση επεισοδίου βίας. *Στόχοι:* ευαισθητοποίηση, ενημέρωση, προβληματισμός

Δευτερογενούς πρόληψης Σε όλους τους μαθητές/τριες με αφορμή συγκεκριμένα περιστατικά βίας. *Στόχοι:* επίλυση συγκρούσεων, συνειδητοποίηση πολυδιάστατου φαινομένου βίας, ενεργοποίηση

➤ **Συνεργασία Συμβουλευτικού Σταθμού Νέων Δ.Ε. Ανατ. Θεσ/νίκης με τις σχολικές μονάδες**

- Αίτημα/Πρόσκληση από το σχολείο για βοήθεια – πρόταση για υλοποίηση παρέμβασης
- Επίσκεψη ΣΣΝ στο σχολείο για τη διερεύνηση του αιτήματος και της θεματολογίας της δράσης
- Επεξεργασία, οργάνωση και προγραμματισμός της παρέμβασης
- Πραγματοποίηση βιωματικής παρέμβασης στο σχολείο ανά τμήμα

- Αξιολόγηση παρέμβασης - ανατροφοδότηση

➤ **Κοινά χαρακτηριστικά των βιωματικών παρεμβάσεων**

- Διάρκεια: 2 σχολικές ώρες
- Ανά τμήμα (έχοντας διευκρινίσει από πριν τον αριθμό των μαθητών/τριών, όπου απευθύνεται η παρέμβαση)

Διάρθρωση:

- ✓ Δημιουργία κύκλου: Γνωριμία (παρουσίαση ΣΣΝ, συστάσεις συντονιστών-μαθητών, λίγα λόγια για τον εαυτό τους, κανόνες ομάδας)
- ✓ καταιγισμός ιδεών για θέματα σχετικά με το φαινόμενο της βίας, Συζήτηση-απόψεις μαθητών/τριών
- ✓ Δημιουργία μικρών ομάδων (4-5 ατόμων) για υλοποίηση βιωματικών ασκήσεων
- ✓ Στον κύκλο: Συζήτηση, αναστοχασμός, εξαγωγή συμπερασμάτων
- ✓ Συμπλήρωση φύλλων αξιολόγησης της παρέμβασης από τους/τις μαθητές/τριες
- ✓ Ενημέρωση στο σύλλογο καθηγητών για την πορεία της παρέμβασης σε κάθε τμήμα, προβληματισμοί που προέκυψαν

➤ **Θεματικοί άξονες των βιωματικών παρεμβάσεων για τη σχολική βία**

- Διαφοροποίηση Βίας - Εκφοβισμού
- **Εναλλαγή ρόλων θύτη-θύματος**
- Σημασία **ενεργοποίησης παρατηρητών**
- **Στοχοποίηση, διαφορετικότητα, η έννοια του «αποδιοπομπαίου τράγου» :** Το “αναγκαίο θύμα”, η τάση της κοινωνίας να “θυσιάζει” τους αδύναμους/ διαφορετικούς , αυτούς που δεν προβάλλουν αντίσταση με σκοπό να μην αποδιοργανωθεί η ομάδα και κατά συνέπεια ο εαυτός. Μέσα από τον στιγματισμό και την κατηγοριοποίηση ικανοποιείται η ανάγκη διάκρισης του “καλού” και του “κακού”, της πλειονότητας και της μειονότητας. (T. Szasz, 2006)
- Καλλιέργεια της **ενσυναίσθησης**

➤ Θέματα συζήτησης

- Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι υπάρχει αυξημένο ενδιαφέρον για το θέμα της βίας (γενικότερα και στο σχολείο ειδικότερα);
- Τι είναι «βία»; Τι είναι ο «εκφοβισμός»;
- Ποιες μορφές βίας υπάρχουν; (λεκτική, σωματική, ηλεκτρονική, ρατσιστική, σεξιστική, ψυχολογική –άμεσοι /έμμεσοι τρόποι εκδήλωσης της βίας)
- Ποιοι εμπλέκονται σε ένα περιστατικό βίας; (θύτης, θύμα, παρατηρητές)
- Τι μπορεί να οδηγήσει σε περιστατικά βίας; (διαφορετικότητα, αξιακά ζητήματα κτλ)
- Ποια συναισθήματα αναδύονται; (λύπη, θυμός, άγχος, ανασφάλεια, φόβος κτλ)
- Ποια είναι τα όρια μεταξύ πλάκας- πειράγματος; Ή η διαφορά «καρφώματος»/χαφιδισμού» - αναζήτησης βοήθειας από κπ ενήλικα;
- Τρόποι διαχείρισης συγκρούσεων

➤ Παραδείγματα Βιωματικών Ασκήσεων

➤ ΣΕΝΑΡΙΟ

Σε ένα Λύκειο, μια μαθήτρια, η Ελένη έχει τσακωθεί με τη φίλη της την Ισμήνη. Η Ελένη αναρτά στο facebook άσχημα σχόλια για την Ισμήνη και την κατηγορεί ότι είναι πολύ άστατη στις ερωτικές της σχέσεις και ότι της «έκλεψε» το αγόρι. Η Ισμήνη, όταν διαβάζει αυτά τα σχόλια, συγκεντρώνει την παρέα της και περιμένει την Ελένη έξω από το σχολείο για να της επιτεθεί. Η Ισμήνη τελικά χτυπάει πολύ άσχημα την Ελένη, μπροστά στα μάτια πολλών συμμαθητών τους. Την επόμενη μέρα, δύο παιδιά που είχαν παρακολουθήσει τον καβγά, είναι πολύ αναστατωμένα και πηγαίνουν να πουν στους καθηγητές αυτό που έχει συμβεί.

--Ποιους ρόλους διακρίνουμε στο περιστατικό;

--Τι μπορούν να κάνουν οι καθηγητές; **Είναι υπόθεση του σχολείου;**

--Θα μπορούσε να γίνει κάτι **διαφορετικό** για να αποφευχθεί αυτό το περιστατικό;

--Ποια είναι τα **συναισθήματα όλων των εμπλεκομένων;**

--Μπορούν να παίξουν **οι γονείς** κάθε πλευράς κάποιο ρόλο στην εξέλιξη του περιστατικού αυτού;

➤ ΠΑΙΞΙΜΟ ΡΟΛΩΝ

Συμμετέχοντες:

- Αυτός που ασκεί «βία»
- Αυτός που δέχεται «βία»
- Αυτός που παρατηρεί

Οδηγίες: Παίρνουμε 3 μαθητές/τριες έξω από την αίθουσα και τους δίνουμε οδηγίες με βάση τα παραπάνω. Δίνουμε τους ρόλους: “θύτης”, “θύμα”, “παρατηρητής”. Τους προτρέπουμε να αναλάβουν «κόντρα»-ρόλους.

Τους υπόλοιπους μαθητές/τριες τους χωρίζουμε ισάριθμα σε τρεις ομάδες έτσι ώστε να παρατηρούν κάθε έναν από τους παραπάνω.

Διάρκεια role playing: 5 λεπτά.

Οι συντονιστές/στριες επεμβαίνουν & ζητούν από τους υπόλοιπους μαθητές/τριες να συνεχίσουν τον διάλογο από την πλευρά αυτού που παρατηρούν.

Αλλαγή ρόλων μεταξύ συμμετεχόντων, εκ νέου αναπαράσταση.

Συζήτηση/αναστοχασμός πάνω στην άσκηση.

➤ ΠΡΟΒΟΛΗ VIDEO

Τίτλος: “tagged” (διαθέσιμο στο: <https://www.youtube.com/watch?v=TtEGAcLBTTA>)

Χωρισμός ομάδων 4-5 ατόμων & επεξεργασία ερωτήσεων

- Ποιους ρόλους είχαν οι βασικοί πρωταγωνιστές αρχικά; Αργότερα; Συμπεράσματα. (κυκλικότητα-εναλλαγή ρόλων)
- Η Κέιτ λέει ότι «έχει πλάκα αυτό που γίνεται». Πόση πλάκα έχει τελικά;
- Τι είδους αντιμετώπιση υπήρξε στο περιστατικό; Τι θα μπορούσε να είχε γίνει διαφορετικά;
- Ποια θα ήταν η δική σας παρέμβαση σε ένα τέτοιο περιστατικό;
- Βρείτε ένα δικό σας σύνθημα σχετικό με την πρόληψη παρόμοιων περιστατικών. Συζήτηση & ανταλλαγή απόψεων στον κύκλο.

Παρουσίαση των συνθημάτων- Ανατροφοδότηση (έμεινε στην τάξη η εργασία)

➤ **Φύλλο Αξιολόγησης της Δράσης** (δίνεται στους μαθητές στο τέλος της παρέμβασης)

➤ **Συμπεράσματα:**

Μέσω των Βιωματικών δράσεων:

--Η Παρέμβαση σε **πολλαπλά επίπεδα** (μαθητές/τριες, εκπαιδευτικοί, οικογένεια) επιφέρει καλύτερα αποτελέσματα

--Έμφαση στην ομαδική συμβουλευτική & στη **δυναμικότητα των σχέσεων**

--Η **Μοναδικότητα του κάθε σχολείου** επηρεάζει τον τρόπο υλοποίησης & την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων

--**Project** για την (ενδοσχολική) βία ή σχετικές συζητήσεις στο **ΣΚΖ** ή σχετικά **προγράμματα Αγωγής Υγείας λειτουργούν ενισχυτικά** για την επίτευξη των στόχων της παρέμβασης (περισσότεροι προβληματισμοί παιδιών, πιο εστιασμένη συζήτηση κτλ)

--**Μαθητές/τριες ως «ενεργοί δράστες»** → ενεργητική μάθηση, ανταλλαγή εμπειριών/ απόψεων/ ιδεών/ συναισθημάτων → **αποδοτικότερες μέθοδοι ευαισθητοποίησης και παρέμβασης**

--Ευαισθητοποίηση μαθητών μέσω των παρεμβάσεων από τον ΣΣΝ→ ανάγκη **πλαίσιασης & επέκτασης δράσεων από τους εκπαιδευτικούς του σχολείου για διάρκεια των αποτελεσμάτων στο χρόνο**

--Έμφαση σε **θέματα επικοινωνίας, σχέσεων μαθητών-εκπαιδευτικών, σχέσεις συνομηλίκων, διαχείριση συναισθημάτων που προηγούνται/ συντελούν εμφάνιση (ενδοσχολικής) βίας**

--Ανάγκη **συνεργασίας σχολείου - συμβουλευτικών/ ψυχοκοινωνικών υπηρεσιών** (όχι αυθεντία, όχι αλληλοεπικάλυψη ΑΛΛΑ αλληλοσυμπλήρωση, όχι «έτοιμες λύσεις»)

➤ **Ενδεικτική Βιβλιογραφία**

- ❖ Αρχοντάκη Ζ., & Φιλίππου Δ. (2010). *205 βιωματικές ασκήσεις για εμπύχωση ομάδων*. Αθήνα: Καστανιώτη.
- ❖ Χατζηχρήστου, Χ. (2008). *Κοινωνική και Συναισθηματική Αγωγή στο Σχολείο- Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- ❖ Χατζηχρήστου, Χ. (2004). *Εισαγωγή στη Σχολική Ψυχολογία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- ❖ Farrington, D. P. (1993). Understanding and preventing bullying. In: M. Tonry, N. Morris (Eds). *Crime and justice: an annual review of research*, 17. Chicago: University of Chicago Press.

- ❖ Greene, M. B. (2000). Bullying and harassment in schools. In: R. S. Moser, & C. E. Franz (Eds). *Shocking violence youth perpetrators and victims. A multidisciplinary perspective* (pp. 72-101). Springfield, IL: Charles C. Tomas.
- ❖ Griffin, R. S., & Gross, A. M. (2004). Childhood Bullying: Current empirical findings and future direction for research. *Aggression and Violent Behavior*, 9, 379-400.
- ❖ Szasz, T. S. (2006). *Η Βιομηχανία της Τρέλας*. Θεσσαλονίκη: Εκδοτική Θεσσαλονίκης.
- ❖ Weare, K., & Gray, G. (2000). Η προαγωγή της ψυχικής και συναισθηματικής υγείας στο σχολείο. (Κ. Σώκου, Επιμ). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.